

Силабус курсу Історична географія

Освітній ступінь – бакалавр
Галузь знань: 10 Природничі науки
Спеціальність: 106 Географія
Освітньо-професійна програма «Географія»
Кількість кредитів – 3

Рік підготовки, семестр – 2 рік, 1 семестр
Компонент освітньої програми: обов'язковий
Дні занять: згідно розкладу занять
Консультації: згідно графіку індивідуальних занять

Мова викладання: українська

Керівник курсу

к. геог.н., викл. Гавришок Богдан Борисович

Контактна
інформація

gavrok2911@tnpu.edu.ua; 0352-43-61-54

Опис дисципліни

Курс «Історична географія» є інтегруючою ланкою у вивченні географічних дисциплін. Він забезпечує формування цілісного уявлення про взаємовпливи природи і суспільства на різних етапах розвитку людського суспільства. Поєднує знання з низки природничо-географічних і суспільних дисциплін, сприяє формуванню цілісної географічної картини світу у студентів спеціальності «Географія». Метою викладання дисципліни є формування історико-географічних понять та уявлень у студентів, перш за все, на основі знань з палеогеографії, історії Європи загалом, і України зокрема, набуття навичок працювати з архівними, картографічними та іншими історико-географічними джерелами інформації. В результаті вивчення дисципліни студенти ознайомляться з теоріями етногенезу, оволодіють основними методами та принципами ретроспективно-географічних досліджень; у них сформується уявлення про формування історико-географічних та етнографічних регіонів України.

Навчальний контент

	Тема	Результати навчання
	Змістовий модуль 1. Теоретичні і методологічні питання історичної географії. Історична географія України з найдавніших часів до XIII ст	
1	Тема 1. Історична географія як наукова і навчальна дисципліна	Знати: - предметну сутність історичної географії, її структуру, сучасні проблеми, що вирішує ця наука; знати зміст основних понять історичної географії та місце навчальної дисципліни в системі географічних наук - основні підходи до періодизації розвитку людського суспільства; суть цивілізаційного підходу до історичного процесу, моделі історичного часу - суть географічного детермінізму, основні чинники, що впливали на розвиток соціуму на ранніх етапах розвитку - основні археологічні культури на території сучасної України, їх господарську спеціалізацію
2	Тема 2. Суспільно- історичний процес	
3	Тема 3. Природно- географічний чинник в історичному процесі	
4	Тема 4. Географія українських земель у дослов'янський, ранньослов'янський і княжий періоди історії	

		<p>та вплив на середовище існування</p> <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - працювати із джерелами історико-географічної інформації (літературними, картографічними), опрацьовувати й аналізувати їх; - застосовувати історичний підхід у географічних дослідженнях; - поєднувати різні методи історико-географічного вивчення територій - на основі аналізу джерел (в т.ч. топонімічних), робити висновки про природні умови території
<p>Змістовий модуль 2. Історична географія України з XIV ст. до нашого часу. Історико-географічне районування української етнічної території.</p>		
5	Тема 5. Історична політична географія України в польсько- литовський період, під владою Російської та Австро-Угорської імперій.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні державні утворення, що існували на території України із XIV ст. до сьогодення, причини їх утворення та занепаду - основні концепції етногенезу українського народу, суть пасіонарної теорії етногенезу історико-географічні землі на території України, передумови їх формування та специфіка <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на основі картографічних, письмових та інших джерел робити історико-географічну характеристику окремих поселень чи регіонів - виявляти найхарактерніші ознаки просторово-часових процесів і явищ - працювати з історичними картами та різночасовими великомасштабними картами - знаходити на карті населені пункти та ріки, пов'язані з історичними подіями, показувати території державних утворень у різні історичні періоди
6	Тема 6. Історична географія населення України. Етногенез українського народу	
7	Тема 7. Історична економічна географія України	
8	Тема 8. Історико- географічні землі української етнічної території	

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК7	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
ЗК8	Навички міжособистісної взаємодії
ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК12	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
СК2	Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства
СК9.	Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.
СК11	Здатність працювати в колективах виконавців, у тому числі в міждисциплінарних проектах
Р05	Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук.

P09	Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах
P011	Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, чесності, професійного кодексу поведінки.

Літературні джерела

1. Гавришок Б. Б., Потокій М. В. Картографічний метод у ретроспективно-географічних дослідженнях природокористування (на прикладі Подільських Товтр в межах Тернопільської області). Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Географія. Тернопіль, 2014. №1. С. 20-29.
2. Географічний фактор в історичному процесі: 36. наук, праць. К.: Наук, думка, 1990. 177 с.
3. Історичний атлас України. Найдавніше минуле. Русь (Київська держава. Галицько-Волинська держава) / Автор-упорядник Ю. Лоза. К.: Мапа, 2010. 300 с.
4. Круль В. П. Ретроспективна географія поселень Західної України: монографія. Чернівці: Рута, 2004
5. Круль В.П. Ретроспективна географія з основами етнографії: підручник. Чернівці: ЧНУ, Рута, 2017. 375с.
6. Круль В.П. Історична географія Західної України: навч. посібник. 2-ге, доповн. – Чернівці: ЧНУ, 2008. 128 с
7. Нікінчук В. Історична географія та картографія України у військово-статистичних матеріалах ХІХ ст. Чорноморська минувшина. 2019, вип. 14. DOI: 10.18524/2519-2523.2019.14.187105
8. Овдієнко П.П. Історична географія. Ніжин, 2000. 356 с.
9. Сосса Р.І. Історія картографування території України: Підручник. К. : Либідь, 2007. 336 с.
10. Старовинні карти. Перший мегапортал карт в Україні URL: <http://freemap.com.ua>.
11. Трубочанінов С.В. Історична географія України. Кам'янець-Подільський: Оіум, 2013. 168 с.
12. Archiwum Map Wojskowego Instytutu Geograficznego 1919 – 1939. URL: http://english.mapywig.org/viewpage.php?page_id=7.
13. Biger Gideon. Historical Geography and International Boundaries. European Review , Volume 29 , Issue 1 , February 2021 , pp. 69 – 77. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1062798720000587>.
14. Buchanan, A.L. and Hérubel, J.V.M. Interdisciplinarity: The Case of Historical Geography Through Citation Analysis. Collection Building, 1995 Vol. 14 No. 1, p. 15-21. <https://doi.org/10.1108/eb023390>
15. Domeris Bill The Interface between Historical Geography and Archaeology. URL: <https://hdl.handle.net/10520/EJC-10c8ab0b94>.
16. Morin, Karen M. and Heffernan, Mike. Between History and Geography, 2020. Faculty Contributions to Books. 213. https://digitalcommons.bucknell.edu/fac_books/213.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час модульних контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час виконання лабораторних завдань на заняттях та для проходження тестувань у системі Moodle.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування, карантинні обмеження) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-4) усне опитування, завдання	30
Модуль 2 (теми 5-8) усне опитування, тести, завдання	30

ІНДЗ	20
Підсумковий контроль (теми 1-8) – письмові роботи, тести,	20

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій)
- 2) Тематика та зміст практичних робіт
- 3) Завдання для підсумкового контролю (залікові питання)
- 4) Електронне навчання в системі MODLE